

Barkarbyfabriken

KÅSERI AV JOHN WIJK

Barkarbyfabriken på Veddestavägen har betytt mycket för många av veteranklubbens medlemmar, även om de under sin anställningstid kanske har arbetat såväl i Ulvsundafabriken som i Bällstahuset.

Byggnationen på tomten i Barkarby påbörjades i september 1962, och den första inflyttningen skedde redan i september 1963. Då pågick fortfarande ett intensivt bygg-

gift att sätta in alla matboxar i värmeskåpet vid en viss tidpunkt, så att de skulle vara lagom varma när lunchrasten började.

Verkstadsgolvet tycktes jättestort och när hela Bällstaproduktionen flyttat in belades endast några små öar på golvytan. Många tvivlade på att vi någonsin skulle kunna fylla upp dessa enorma utrymmen. Längs väggarna fanns inglasade områden avsedda för provningsverksamhet. Ute på golvet likaså två inglasade kontor, förmansburar.

Tidigt flyttade även lindning, impregnering och silkscreentryckning in från Bromma. Först i början av 1968 kom också verksamheten från de inhyrda lokalerna i

BARKARBYFABRIKEN

nadsarbete. Taklagsfesten dröjde till december månad och den stora officiella invigningen ägde rum den 1 juni 1964.

VEM KOM FÖRST?

Först på plan var några av fabrikenes produktionsgrupper. Den slutliga entrén var ännu inte klar utan man gick in via lastkajen, där en stämpelklocka registrerade in- och utpassering. Givetvis fanns ännu ingen matsal utan personalen beställde matpaket i aluminiumfolie som sedan värmdes i värmeskåp i utrymmet närmast lastkajen. Den som ville kunde naturligtvis ha egen matlåda med hemifrån (populärt kallad snuskburk). En person hade till upp-

Kallhäll, efter sex års utlokalisering, till Barkarby. Detta innebar att den personal, som rekryterats från Bolinder-Munktell och hela tiden därefter arbetat i Kallhäll, slutligen förenades med övrig SRT-personal i Barkarby.

HUSET

Vid tiden för planeringen av bygget var olje- och elpriser-na mycket låga vilket förde med sig en del egendomliga beslut beträffande byggnadernas utformning. Man bestämde sig för att inte isolera taket till monteringshallen, så att värmen från verkstaden skulle kunna smälta snön på taket och man därigenom skulle slippa snöröj-

ning, om det skulle komma stora mängder snö. Taket var ju platt. Ett annat beslut var att belysningen i såväl fabrik som kontor slogs till och från centralt över stora områden och man sparade alltså på kostnader för elinstallationen. Tusentals strömbrytare men tillhörande kablar behövdes alltså inte.

Utbyggnadsplaner fanns hela tiden. Oljekrisen 1973-74 blev startsignalen för utbyggnad av panncentralen. Det blev nu en kombination av el och olja. En elpanna på 1000 kW matad med högspänning 10 000 volt och en ackumulatortank på 100 m³ installerades. Tanken var så stor att den fick tas in i två delar genom taket. Eldsjälen bakom den nya pannan var Arvid Manell och tack vare honom sparade bolaget stora pengar.

Lokalerna räckte inte till utan den stora utflyttningen började. Visserligen hade stora ytor friställts i och med att företaget delades mellan SRT och Stansaab. Hela radioverksamheten och en hel del administrativa funktioner följde då med SRT till Vinsta. Men det blev snart trångt igen. Lokaler hyrdes av SRT på Krossgatan i Vällingby. Gröna Huset (döpt av Sven Skåraeus) togs i bruk, först för kontor, provcentraler och programmering, senare även för mekaniska verkstaden sedan Rang-Sells sopbilar flyttat ut. Saldovägen blev också en ny adress att hålla reda på. Senare hyrdes också lokaler i Solna.

Barkarbyfastigheten ägdes av ITT, men 1975 kunde Stansaab utnyttja en optionsrätt och förvärvade då fastigheten. Nästa etapp var påbyggnad på verkstadstaket. Det började egentligen som ett behov att trots allt isolera verkstadstaket, och det visade sig vara ungefär lika dyrt att direkt bygga på en våning. Det blev en helt ny våning med datagolv över hela ytan och ett ljusschakt i mitten. Hit flyttade Provning, provcentraler och delar av produktionsplaneringen i mitten av 1976. Under 1976 gjordes en stor renovering av fabriken belysning och ventilation. Företaget fick tillstånd att ta i anspråk den obligatoriska miljöfonden som man avsatt pengar till under många år. Skyddskommitté och fack ansåg att just belysning och ventilation var de mest angelägna miljöförbättrande åtgärderna.

Den verkligt stora utbyggnaden kom 1981. I december invigdes en helt ny fabriksbyggnad parallellt med den gamla. Den var på 8 000 m². Två plan på vardera 3100 m² samt ett höglager på 1800 m². Då var det produktionen av Alfaskop S41 som krävde stora utrymmen. Även invändigt i fastigheten skedde en ansiktslyftning. I slutet av 1982 fick vi ny entré och senare även ny matsal och huvudparten av kontorsutrymmena renoverades. Den

nya matsalen döptes efter en omröstningstävlan till Ellipsen.

Den sista utbyggnaden genomfördes i augusti 1984 då den gamla lastkajen byggdes om och skapade nya utrymmen på ca 2700 m². Ankomstkontroll och viss godshantering förlades dit.

SKÄGGET

En välkänd profil i Barkarby var "Skägget" Nils Häggblad. Han hade varit med redan i Ulvsunda. Många minns hur han vandrade runt med sin mopp och oljat sågspån för att hålla rent i gångar och korridorer. Var tionde meter stannade han upp för att "slå käft" med någon mötande. Namnet, Skägget, hade han fått genom att hans efternamn Häggblad förvanskades till Skägglad och senare blev det bara Skägget. Han var en glad fyr och betraktades som en hustomte på SRT. Han spelade dragspel och gitarr och hade en gång i tiden varit med i Jularbokkvartetten. Tyvärr omkom Skägget i en bilolycka 1970.

PARKERINGSPLATSEN

Personalen började bli mer och mer bilburen. Och det började bli trångt på parkeringsplatsen i Barkarby. Man hade konstaterat att hälften av de anställda åkte bil till jobbet. De 460 parkeringsplatserna räckte inte. Så småningom, efter mycket gnäll från fack och personal, löstes

KRETSKORTSLÖDNING

problemet elegant. Över en natt målades parkeringsplatsen om. Betydligt smalare parkeringsplatser gav betydligt fler parkeringsplatser. Utmärkt tyckte företagsledningen. Mindre förtjusta var de anställda, som inte kom i eller ur sina bilar.

BESÖKET

I april 1973 gjordes nog den största insatsen för ett besök i Barkarbyfabriken. Det var Sovjetunionens regeringschef

Aleksej Kosygin, som vid sitt Sverigebesök även skulle besöka oss och bli informerad om våra flygledningssystem. En del av verkstadsgolvet rymdes ut och utställningsprodukter ställdes upp i långa rader. I matsalen installerades ett mindre auditorium med fungerande utrustning och simulatorer. Rigorösa säkerhetsåtgärder vidtogs. All in- och utpassering kontrollerades minutiöst och säkerhetspoliserna genomsökte området omkring fabriken. Till och med vår granne Cementrörsfabriken fick sina cementrör genomsökta.

Men Kosygin kom aldrig. Hans schema hade blivit försenat och vissa delar av programmet fick strykas. Allt arbete till ingen nytta. Nästan. Som ersättning ordnades en visning för ryske Stockholmsambassadören, hans personal och flygattachéer. Så visning blev det i alla fall.

FESTLIGHETER

Från SRT kommer många ihåg de stora julfesterna i Stadshuset. Fest och pompa för hela familjen och jättefina julklappar till alla barnen. De började där 1958 men flyttades sedan 1961 till Kungliga Tennishallen av utrymmesskäl. Men ville man ha en julfest? Efter en omröstning valde personalen en julklapp bland alternativen:

a) Julklapp, b) Mindre julfest avdelningsvis och c) Ökat anslag till fritidsverksamheten. 52 % valde julklapp och den sista traditionella julfesten avhölls där i Kungliga Tennishallen 1969.

Behovet av att träffas en gång om året var starkt. Fackklubbarna tog upp tråden efter de nedlagda julfesterna och arrangerade gemensamt personalfester på olika platser. Företaget hjälpte till med ekonomiska bidrag.

VIRKORTSMONTERING

Värdinnor under dessa fester var i flera år Lena Norberg och Margareta Agerlöv.

Inför den kraftiga expansionen 1984 ordnades för första gången en Kick-Off-samling för personalen vid fabriken. Inhyrda bussar hämtade personalen och körde alla till Berns Salonger. Först blev det smörgås och fika inne på Berns, men sedan promenerade alla över till Chinateatern där fabriken presenterade planerna för den kommande expansionen och omorganisationen. Ett förnämligt bildspel gav illustration till de olika inslagen. Därefter gick alla tillbaka till Berns där det blev middag och underhållning. Det var säkert en behövlig upptakt för sedan på hösten blev det en hård period med massor av övertidsarbete.

PROVNING AV DS 86

PERSONALEN

Lokalerna började nu fyllas. Rekryteringen till verkstaden var hög och Lennart Lundsten åkte land och rike runt för att rekrytera. Underleverantörer i Norrland blev ett markant inslag i produktionen. Det behövdes också arbetsledare och tjänstemän. Den 1 juli 1969 fick vi vår första kvinnliga arbetsledare, Sonja Thorsell. Hon fick ta hand om alla damer på kortmonteringen.

Under Stansaab-tiden 1971–1981 expanderade verksamheten hela tiden. Nyanställdas foton upptog ett par sidor i Stansaab-Journalen under många år. I fabriken infördes kvällspass, där i huvudsak hemmafruar med småbarn fick möjlighet till extraförtjänst efter det att maken kommit hem från jobbet och tog hand om ungarna. Nyrekrytering skedde från hela landet men i huvudsak från Norrland.

PRODUKTIONSARBETET

Monteringstekniskt gjordes hela tiden stora framsteg. CK-Nisse, alias Erik Nilsson, hade länge kämpat med lödningskontrollen på framför allt kretskort. Men nya och

bättre komponenter gjorde våglödningsmaskinen allt effektivare. Lars Kebert fick ofta bära hundhuvudet för det dåliga resultatet i början. Avsynarna, som satt mellan kortmonteringen och "svarta gänget", hade det inte lätt.

Införandet av virade förbindningar (Wire Wrap) i stativ och sedermera även så kallade virkort revolutionerade förbindningstekniken. Särskilt efter några år då virningsmaskinerna med datorstyrning kom i bruk. Det var metodingenjörerna Heino Lang, Arne Söderkvist och P-O Persson, som såg till att vi alltid låg i första ledet när det gällde automatiserad montering och provning. Redan 1968 hade vi datorstyrd virning. 1971 kom integrerade kretsar eller flat-packs som de kallades i början. Detta innebar nya tekniker, inte minst då det gällde att få dessa att klara maskinlödning.

ARBETSVILLKOREN

1970 infördes månadslön för all personal på fabriken. Samtidigt upphörde lunchstämplingen för kollektivanställd personal. Det hade länge betraktats som en stor orättvisa, att bara vissa behövde använda stämpeluret på lunchrasten.

Medbestämmandelagen MBL kom 1976. En intensiv period inleddes med MBL-utbildning och sedan blev det

MONTERINGSLINJE ALFASKOP S41

MBL-förhandlingar om nästan allting. Ett MBL-råd för de företagsövergripande frågorna bildades. Det tog tid innan både fack och chefer lärde sig behandla den utökade förhandlingsrätten på ett bra sätt.

Vi fick företagshälsovård 1976. Syster Ann-Karin Gyllfors och företagsläkaren Per Lidström anställdes.

ALFASKOP-PRODUKTIONEN

Höglagret blev något alldeles extra. Ett obemannat helautomatiskt lager, datorstyrt med materialet kodat med streckkod och uttag efter principen "först in – först ut". Även S41-monteringen var datorstyrd beträffande materialförsörjningen. Från automatlagret, via bandet, direkt ut till den operatör som behövde påfyllning.

Produktionsvolymen ökade i våldsamt takt. Alfaskop nr 75 000 levererades i april 1982 och nr 100 000 ungefär 1 år senare. Sedan blev takten allt snabbare. Firandet av nr 100 000 innebar också att all personal bjöds på lunch, underhållning och eftermiddagskaffe den dagen.

Produktionen var uppdelad i flödesgrupper sedan flera år, vilket innebar att en grupp gjorde en färdig monterad och provad enhet från början till slut. Flödesgrupperna reducerade genomloppstiden till hälften, vilket var nödvändigt för att klara de ökade volymerna. Ändå uppstod ganska ofta förseningar inte bara beroende på expansions-takten utan också på försörjningen av komponenter. Snabbt ökande behov gjorde att beställningarna hos komponentleverantörerna inte räckte till. Nya komponenter och ändrade planer satte myror i huvudet på åtskilliga aktörer.

Monteringsautomater som först sorterade alla komponenter i sekvensordning och sedan, i nästa maskin monterade den på mönsterkort infördes i februari 1981. Något senare fick vi robotar för montering av s.k. diskreta komponenter. Automatiserad provning var införd sedan länge.

VAD STOD DET EGENTLIGEN PÅ TAKSKYLTEN?

Stor turbulens och många omorganisationer genom åren. SRT blev Stansaab 1971, Stansaab blev Datsaab 1978 och Datsaab blev EIS 1981. EIS blev Nokia Data 1988. IDS verksamheten övergick till ERA, när Ericsson tog över, och flyttades till Kista. Det frigjorda utrymmet gjorde att Vällingbyfolket kunde flytta tillbaka till Barkarby. Företagsledningen flyttade till Bromma i november 1980 och styrelserummet blev konferensrum. Under våren 1988 avvecklas successivt verksamheten i Barkarby. Det blev aldrig tid att sätta upp en Nokia-skylt på huset.